

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van La Nouvelle Maison met tuin in Tervuren

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8,
- het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de erfgoedwaarden zijn onderzocht;
- de resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier;
- advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
  - het college van burgemeester en schepenen van Tervuren op 5 oktober 2023,
  - de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid bevoegd voor Omgeving, Mobiliteit en Openbare Werken en Landbouw en Visserij op 5 oktober 2023;
  - de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 5 oktober 2023.
- de behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage bij dit besluit;
- de zakelijkrechthouders zijn op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 5 oktober 2023;
- de zakelijkrechthouders gaven opmerkingen;
- de behandeling van de opmerkingen van de zakelijkrechthouders is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Motivering

Het monument La Nouvelle Maison met tuin is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarden:

- de architecturale waarde:

La Nouvelle Maison is representatief voor de architecturale principes en het oeuvre van Henry van de Velde. Samen met Le Corbusier, Gropius en Mies van der Rohe wordt Henry van de Velde (1863-1957) internationaal beschouwd als één van de baanbrekers van de modernistische architectuur. Kenmerkend voor zijn gehele oeuvre is de zoektocht naar rationaliteit en schoonheid, die volgens hem niet enkel verzoenbaar waren maar zelfs onlosmakelijk met elkaar verbonden. Bovendien koppelde van de Velde hieraan een sterk geloof in de maatschappelijke, moraliserende kracht van kunst en architectuur: mooiere vormen zouden betere mensen met zich meebrengen. Vanuit zijn anarcho-socialistisch denken waarbij hij het individuele trachtte te versmelten met het collectieve, beschouwde hij privéwoningen als de cruciale schakel voor deze maatschappelijke hervorming. Van de Velde had ook een voorkeur voor de suburbane, 'landelijke' omgeving vanuit een geïdealiseerd beeld van het platteland als een plaats van zuiverheid en eenvoud. Dat is duidelijk terug te zien bij zijn vier eigen woningen die zich steeds in de groene rand van de stad bevonden. La Nouvelle Maison in Tervuren bewaart tot op heden die groene, suburbane context.

De soberheid en eenvoud die voor van de Velde zowel een esthetische als ethische component had, vertaalde zich meest uitgesproken in het exterieur van zijn gebouwen die volledig ontdaan zijn van uiterlijk vertoon en prestige. Ook bij La Nouvelle Maison contrasteert de soberheid van de architectuur met de omliggende burgerhuizen, waarvan er tot op heden heel wat bewaard bleven. Ook in dit aspect draagt de context bij tot de erfgoedwaarde.

De soberheid van het exterieur was mee het gevolg van van de Veldes ontwerpmethodiek die vertrok vanuit het interieur. Dat interieur was primordiaal en wordt stevast gekenmerkt door een beschuttend, introvert karakter. Symbool hiervan is de haard die ook bij La Nouvelle Maison prominent aanwezig is in de centrale leefruimte. De leefruimte heeft een directe verbinding met de tuin aan beide zijden, maar die tuin draag bij tot de geborgenheid van de architectuur door te fungeren als een buffer met een combinatie van hoger gelegen terrassen, subtiel omsloten door lage bakstenen muurtjes, en omringende groenstroken. Kenmerkend voor van de Veldes interieurs zijn verder de individualisering van de ruimtes en de vloeiende overgangen tussen de ruimtes. Bij La Nouvelle Maison is dit voornamelijk voelbaar op de begane grond, met name in de langgerekte ruimte van de bibliotheek die zich opent naar de leefruimte en verder naar het atelier. Dat atelier ligt vanaf het binnenkomen in de bibliotheek in de zichttas.

Een laatste, blijvend kenmerk van van de Veldes architectuur is de idee van het gesamt-kunstwerk, met name in de aandacht die besteed wordt aan elk aspect van de woning. Bij La Nouvelle Maison vertaalde zich dat in een combinatie van specifiek ontworpen architecturale elementen en meubels zoals de ingemaakte kasten met oudere ontwerpen (zoals meubels uit Bloemenwerf, van de Veldes eerste eigen woning in Ukkel) maar ook avant-garde kunstwerken, Aziatische kunstobjecten, gecommmercialiseerd en actueel design en zelfs industrieel geprefabriceerde elementen die hij opwaardeerde tot esthetische elementen zoals de stalen ramen, de radiatoren en de borstweringen, gemaakt van gasbuizen en koppelstukken. Dit aspect blijft herkenbaar, ook al bleven de losse elementen niet bewaard in de woning.

La Nouvelle Maison is de eerste realisatie uit van de Veldes "Tweede Belgische Periode" (1927-1947), na een decennialang verblijf in Duitsland en Nederland (1900-1927). In deze periode kwam van de Velde tot een eigen synthese van het internationale modernisme. Hierbij leunde hij aan bij de organische strekking, met ook figuren als Alvar Aalto en Frank Lloyd Wright, in de aandacht voor contextuele integratie (landschap) en huiselijkheid. Maar ook het Nederlandse en Duitse modernisme lieten hun sporen na. Tegelijk verloor van de Velde de klassieke architectuurthema's niet uit het oog, zoals de

afwisseling van open en gesloten, het creëren van doorzichten, het spel van licht en schaduw. Zoals hijzelf schreef: "architecture réduite aux masses, au dialogue des pleins et des vides; architecture ancrée au sol, comme si elle en était le fruit même".

La Nouvelle Maison kan beschouwd worden als de eerste realisatie van die architecturale visie. Kenmerkend voor La Nouvelle Maison is inderdaad het gebruik van eenvoudige geometrische volumes, waarvan de massa beklemtoond wordt door het gebruik van de typische afgeronde hoeken, en het contrast tussen open en gesloten delen, wat dan weer beklemtoond wordt door het gebruik van donker schrijnwerk waardoor de gevelopeningen gereduceerd worden tot eenvoudige, donkere uitsparingen. Die gevelcomposities kunnen zowel eerder klassiek zijn (zoals de relatief strikte horizontale en verticale sequentie van gevelopeningen in de zuidwestgevel), als uitgesproken onklassiek (de flexibele compositie van de noordwestgevel). De verankering in de bodem wordt bekomen door de uitgesproken horizontaliteit van de architectuur (metselwerk, terugspringende gevelband op de verdieping, kroonlijst en balkonranden, buiswerk van de borstweringen), het rustieke aspect van de gevelmaterialen (ruwe, zanderige baksteen en gewassen beton), de gebogen betonnen plint waardoor de woning letterlijk uit de bodem lijkt op te rijzen, en de integratie van gebouwde elementen in de omgeving van het huis (terrassen, keermuren, trapjes en penanten in baksteen). Het vloeiende aspect (door de afgeronde hoeken en vooruitspringende elementen zoals kroonlijst en balkons) had een theoretische grondslag (verwijzend naar de stroomlijn van de technologische vooruitgang, en naar menselijkheid en natuurlijkheid in tegenstelling tot de onnatuurlijke rechte hoek) maar bepaalt ook in grote mate de esthetiek. In het interieur is de eenvoudige volumetrie eveneens terug te vinden, bijvoorbeeld in de compositie van de trap en de borstwering in de inkomhal, evenals de subtiele combinatie van natuurlijke materialen en kleuren (beige, ivoorwit) en het gebruik van verfijnde details, zoals de afronding van pleisterwerk in hoeken en randen, en de subtiel gekromde plint onder de bibliotheekkasten.

De cruciale plaats van deze woning in van de Veldes oeuvre werd al begin jaren dertig erkend en is sindsdien niet betwist. La Nouvelle Maison kan dan ook beschouwd worden als een vroeg (zelfs het allereerste) en representatief voorbeeld van Henry van de Veldes modernistische oeuvre dat gerealiseerd werd tussen 1928 en 1939.

Ook binnen het gebouwtype van de architectenwoning wordt La Nouvelle Maison internationaal erkend als waardevol, net zoals de andere drie woningen die van de Velde voor zichzelf ontwierp in Brussel, Duitsland en Nederland. La Nouvelle Maison was voor van de Velde niet alleen een woning maar ook een gebouwd manifest dat een nieuwe, waardevolle fase in zijn oeuvre inluide, zoals ook blijkt uit de naamgeving, samen met zijn publicatie "Le Nouveau" uit hetzelfde jaar (1929). Van de Velde bleef ook bijna twintig jaar wonen in dit huis, ontving er belangrijk bezoek (zoals koningin Elisabeth) en werkte er aan privéopdrachten. De combinatie van wonen en werken leidt in La Nouvelle Maison tot een boeiende ruimtelijke dialoog, met name in de langgerekte ruimte van de bibliotheek die zich opent naar de leefruimte en verder naar het atelier.

Voor de uitvoering van La Nouvelle Maison werkte van de Velde samen met enkele belangrijke figuren. Als eerste is er de aannemer Sobeco (Société belge de construction d'habitation s.a.) met als technische adviseurs en medeoprichters ingenieur-stedenbouwkundige Raphael Verwilghen (1885-1963) en architect Jules-Jean Eggericx (1884-1963), die zich van 1923 tot 1940 associeerden. Beiden zijn nationaal gekend omwille van hun bijdrage tijdens het interbellum aan tuinwijken en luxeflatgebouwen, voornamelijk in en rond Brussel. Plannen tonen dat Verwilghen en Eggericx heel wat technische elementen en vormelijke details van La Nouvelle Maison uitwerkten, soms met kleine aanpassingen door van de Velde. Voor het uitwerken van de vele ingemaakte kasten, deed van de Velde waarschijnlijk een beroep op een interieurfirma, mogelijk De

Coene uit Kortrijk of de Brusselse meubelmakerij Atelier Victor De Cunsel waarmee hij eerder samenwerkte. Een andere figuur die ongetwijfeld een belangrijke inbreng had in La Nouvelle Maison is van de Veldes echtgenote Maria Sèthe, wier inbreng bij andere woningen van van de Velde gedocumenteerd is.

Architect van de Velde hechtte belang aan de inbedding van zijn architecturale ontwerpen in een passende omgeving. Zo ontwierp hij in het verleden zowel voor externe opdrachtgevers als bij zijn eigen woningen bij de architectuur van de woning aansluitende tuinen. Van de Velde stond eveneens in voor het tuinontwerp bij La Nouvelle Maison dat in nauwe samenhang met de woning ontworpen werd.

De aanwezigheid van de tuin met bewaarde waardevolle aanleg en erfgoedelementen draagt bij aan de erfgoedwaarde van La Nouvelle Maison. Het ensemble van de architectenwoning met oprit, omheining en toegangshekken, terrassen en keermuren werd als één samenhangend geheel ontworpen en quasi gelijktijdig met de bouw van de woning uitgevoerd. De rol die van de Velde aan de tuin toebedeelde als een buffer tussen de intieme binnenwereld en de openbare buitenwereld vertaalt zich in het tuinontwerp. Zo wordt door de zorgvuldige profilering van hoger gelegen terrassen aansluitend bij de sokkel van de woning, schuine taluds en omringende groenstroken een zachte overgang van interieur naar exterieur gecreëerd. Illustratief is hier het brede centrale pad in flagstones in het verlengde van de terrasdeur en geflankeerd door lage keermuurtjes dat als het ware in het gazon oplost, maar tevens de blik van de waarnemer naar het zuidelijke terras richt. Ook de zorgvuldige positionering van de beplanting speelt hierin een rol: de groenblijvende ligusterhaag als grens tussen privaat en openbaar, de als schaduwboom aangeplante solitaire esdoorn bij het zuidelijk halfronde terras en het leilindescherf bestaande uit vijf op rij geplante linden die de grens tussen toegangszone en noordelijk tuingedeelte markeren.

De keuze voor een baksteen die qua kleur en maatvoering gelijkaardig is aan die van de woning voor de verschillende gemetste elementen in de tuin (keermuren, tuintrappen, terrasmuren), versterkt nogmaals de samenhang tussen woning en tuin. De aandacht voor de wisselwerking tussen woning en tuin blijkt uit de zorgvuldige positionering van het gebouw op het terrein, de centrale zichtas vanuit de woning op de tuin en omgekeerd de zichtassen vanop het zuidelijk terras naar de woning, het noordelijke tuingedeelte en de toegangszone.

- de historische waarde:

De woning La Nouvelle Maison met tuin heeft een historische waarde omwille van de bewoners, in de eerste plaats Henry van de Velde zelf. Hij woonde er van 1929 tot 1947, veel langer dan in de drie andere door hem ontworpen huizen Bloemenwerf in Ukkel (1895-1900), Hohe Pappel in Weimar (1908-1917) en De Tent in Wassenaar (1921-1925). Het leilindescherf bestaande uit vijf op rij geplante linden naast de toegangszone die symbool staan voor de vijf kinderen van het echtpaar van de Velde-Sèthe verzinnebeeldt de nauwe band die het koppel met de woning had. Dat er in al die jaren een zekere binding met Tervuren was ontstaan, blijkt uit het feit dat zowel van de Velde als zijn echtgenote op het kerkhof van Tervuren werden begraven, ook al woonde van de Velde de laatste tien jaar van zijn leven in Zwitserland. Zeker de eerste 15 jaar dat van de Velde in La Nouvelle Maison woonde, was deze woning een ontmoetingsplaats voor belangrijke figuren uit het culturele en politieke leven. Na de dood van zijn echtgenote in 1943 zou van de Velde zich meer en meer terugtrekken maar ook dan ontving hij af en toe nog hooggeplaatst bezoek, zoals koningin Elisabeth in 1947. De historische waarde wordt gevormd door de drie historisch samenhangende percelen waarop de architectenwoning en de tuin van architect Henri van de Velde gerealiseerd zijn.

Ook de latere bewoners dragen bij tot de erfgoedwaarde van de woning. Joseph Hers, die van 1947 tot 1965 de woning betrok met zijn familie, begon zijn carrière als spoorwegingenieur en werkte zich op tot algemeen secretaris van de Association Belge pour l'Extrême Orient. Gezien zijn belangrijke contacten in de politieke, zaken- en kunstwereld werd het huis in deze periode opnieuw een belangrijke ontmoetingsplaats, waarvan de muurschildering van de dochter van de schrijfster Han Suyin in de kelder een getuigenis is. Josef Hers was ook een vermaard botanist en introduceerde verschillende Chinese en andere exotische planten in de tuin.

- de technische waarde:

Dat de oorspronkelijke verwarmingsinstallatie (met thermosyphonsysteem) grotendeels behouden bleef, evenals de originele afzuigkap in de keuken, is eerder zeldzaam en draagt bij tot de technische waarde van de woning.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument:

De woning La Nouvelle Maison met tuin, Albertlaan 1 in Tervuren, bij het kadaster bekend als: Tervuren, 2de afdeling, sectie G, perceelnummers 60A2, 60B2 en 60Z.

Het plan met de aflijning en de plaats van aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het monument is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Art. 2. De erfgoedwaarden van het monument zijn:

- 1° de architecturale waarde;
- 2° de historische waarde;
- 3° de technische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Modernistische architectenwoning uit het interbellum, vrijstaand en centraal ingeplant op een driehoekig perceel omsloten door de Albertlaan, de Henry Vande Veldelaan en een voetweg. De toegang tot de woning bevindt zich aan de Albertlaan, aan de korte, noordwestelijke zijde van het gebouw. Dit bestaat uit een rechthoekige volume met een kleine, eenlaagse uitbouw aan de zuidwestelijke hoek.

Het gebouw telt een kelderniveau, dat aan de noordwestzijde van buitenaf toegankelijk is via een garagepoort, en twee bouwlagen onder een plat dak. De structuur bestaat uit een combinatie van baksteen en beton. Het parement wordt gevormd door een ruwe baksteen van groot formaat, de zogenaamde Belvédère (okergeel met rozige-grijze tinten) in combinatie met horizontale elementen in beton (met name een zorgvuldig geprofileerde, gebogen plint en kroonlijst, balkons en lintelen) en in buismetaal (borstweringen). Ook het metselwerk zorgt voor een horizontale accentuering door het gebruik van verdiepte lintvoegen en door een licht verdiept gevelvlak ter hoogte van de vensters op de eerste verdieping, dat aan de boven- en onderzijde afgezoomd is door een rij verticaal geplaatste bakstenen. De hoeken van het gebouw zijn vanaf de

vensterdorpels op de eerste verdieping tot boven sterk afgerond, aan de noordwesthoek zelfs vanaf de begane grond, en die afronding wordt benadrukt door de uitkragende kroonlijst.

Het gebouw kenmerkt zich door vier verschillende gevelcomposities. De zuidwestgevel is de meest opengewerkte en regelmatige met een raster van typische vensters (breed, rechthoekig en met een driedelig raam) die zowel horizontaal als verticaal in elkaars verlengde liggen. Ook de terrasdeur en het grotere venster in de uitbouw sluiten hier op aan. De noordoostgevel is voornamelijk in het centrale deel geopend en eerder symmetrisch opgevat met in de centrale travee een deur en daarboven een even breed venster, aan weerszijde geflankeerd door een typisch venster in beide bouwlagen. Daarnaast wordt het noordelijk deel van deze gevel op beide verdiepingen beperkt geopend met drie smalle vensters ter hoogte van de traphal en het sanitair. Deze gevel vertoont dus vooral een grote gelijkheid tussen beide bouwlagen. Het is ook de enige volledig vlakke gevel. De achtergevel aan de zuidoostzijde heeft bovenaan een symmetrische indeling met een centrale terrasdeur, aan weerszijden geflankeerd door een typisch venster. De symmetrie op deze verdieping wordt wel doorbroken door het balkon dat zich uitstrekt vanaf de centrale terrasdeur tot aan de hoek van de zuidelijke uitbouw. De begane grond wordt aan de oostzijde verlicht door een venster dat volledig in de lijn ligt van het bovenliggende venster, aan de zuidzijde daarentegen is dit deel van de gevel volledig blind. Links ervan bevindt zich wel een groot venster dat bijna de volledige breedte van de uitbouw inneemt. De voorgevel ten slotte (de noordwestzijde), bestaat uit een heel dynamische, asymmetrische, en vrij gesloten compositie met onderaan rechts de verdiepte garage en bovenaan links een schuine uitsprong (balkon). De deur die uitgeeft op dit balkon bevindt zich wel centraal in de gevel net zoals het kleine, smalle venster eronder. De voordeur bevindt zich links van deze centrale as.

Ook de terrasmuurtjes spelen een belangrijke rol in deze compositie van open en gesloten volumes.

De stalen ramen, deuren en hun kozijnen, de houten rolluiken, de zonwering, twee tuinhekken en de garagepoort zijn donkergroen geschilderd. De typische vensters hebben traditionele, driedelige ramen met een iets breder en vast centraal gedeelte, en twee opendraaiende zijvleugels. De vijf deuren (een voordeur, zijdeur en terrasdeur beneden en twee balkondeuren boven) zijn ook grotendeels ingevuld met glas maar hebben een horizontale, vijfdelige indeling met onderaan een metalen invulling. De voordeur en de terrasdeur zijn bovendien geplaatst in een ruimer kader met zijlichten en bovenlichten.

Het grondplan van de woning is eenvoudig en helder in vergelijking met vroegere ontwerpen van van de Velde maar het behoudt van de Veldes voorkeur voor introverte, beschutte interieurs. Zo blijft er een duidelijk grens tussen binnen en buiten - volledige glaswanden zoals bij andere modernistische architectuur uit die tijd blijven achterwege - en ook de buitenaanleg met ommuurde terrassen creëert een zekere beschutting. Ook de compactheid en de organische, vloeiende verbinding tussen verschillende vertrekken die van de Veldes vroegere ontwerpen kenmerkte, is hier aanwezig, met name op de begane grond.

De toegang tot de woning en de half ondergrondse, schuin ingeplante garage bevindt zich aan de korte noordwestzijde. De voordeur wordt beschut door het bovenliggende balkon en bereikt men vanaf de straatzijde door enkele treden aan de straat, waar zich een hek in buismetaal bevindt tussen bakstenen pijlers. Vervolgens leidt een pad in flagstones en enkele bijkomende treden tot de voordeur.

Een kleine, vierkante inkomhal met frontaal de trap geeft links via twee deuren toegang tot respectievelijk een sanitaire ruimte in de uitspringende hoekpartij en tot de traphal van de kelder die verbonden is met de achterliggende keuken. Rechts leidt een glazen deur naar de langgerekte bibliotheek die zich ten zuidwesten van de traphal en de keuken bevindt. Deze bibliotheek opent zich naar de zuidoostelijk gelegen, centrale leefruimte die de volledige breedte van de woning inneemt en die aan beide zijden uitzicht biedt op de tuin. Ten zuidoosten van deze leefruimte sluiten nog de eetkamer aan en het ruime atelier dat ook de uitbouw omvat en dat een bijna volledig beglaasde hoek heeft aan de zuidzijde. Ook deze beide ruimten zijn volledig open naar de leefruimte. De keuken en de leefruimte zijn onderling verbonden door een af te sluiten sas dat tevens toegang verleent tot de noordoostelijke tuin. Aan de zuidwestzijde worden de leefruimte en de bibliotheek naar buiten toe verlengd door een langgerekte terras, dat men bereikt via een brede terrasdeur en dat aan de zuidoostzijde van de straat afgeschermd wordt door de uitbouw van het atelier. Een bakstenen trap in het verlengde van de terrasdeur geeft toegang tot het zuidwestelijk deel van de tuin dat helemaal op het einde voorzien is van een gebogen paviljoen-terras. Aan de andere zijde van de woonkamer geeft een venster uit op het noordoostelijke deel van de tuin.

Dag- en nachtzone zijn strikt gescheiden door de trap die de verdieping bedient. Die bovenverdieping heeft een eenvoudig, symmetrisch grondplan met een centrale gang geflankeerd door zeven slaapkamers, een kleine en grote badkamer en een naaikamer. Rechts van de trap geeft een deur toegang tot het balkon dat zich boven de ingang van de woning bevindt. Het andere eind van de gang is afgesloten voorbij de deuren, die respectievelijk toegang geven tot de slaapkamers van het echtpaar. Vanuit die kamers kan men door middel van een deur het laatste eind van de gang bereiken dat toegang geeft tot het zuidelijke balkon en het terras, boven de uitbouw van het atelier. De centrale naaikamer is verbonden met de twee aanpalende slaapkamers.

Een opvallend aspect van de interieurafwerking is dat de hoeken tussen de wanden en het plafond, evenals tussen de wanden onderling naadloos afgerond zijn. Het coloriet wordt bepaald door een gamma van warme beige-bruine tinten (evenals gebroken wit en lichtoker voor deuren, ramen en kozijnen). De enige uitzondering hierop is de keuken die een uitgesproken kleurenpalet heeft met okergeel voor de lambrisering, radiator, ramen en deurkozijnen, in combinatie met beige-grijs. In de kelder is de wand tussen de gang en de garage rond 1962 zwart geschilderd door de Chinese kunstenares Tang Rongmei, de geadopteerde dochter van de schrijfster Han Suyin. Hierop schilderde ze in rode verf 'WELKOM', '1962' en haar naam in traditioneel Chinees schrift.

Voor de vloeren gebruikte van de Velde voornamelijk natuurlijke materialen zoals het eikenhouten parket in het atelier en het tapijt in zeegras, afgeboord met tegels in Belgische kalksteen van de Moha groeve, in de eetkamer, living en bibliotheek. Ook de haard in de leefruimte werd bekleed met deze kalksteen. In de hal is deze Moha kalksteen eveneens gebruikt, in combinatie met een plint in donkergrijze granito. De trap is ook in granito uitgevoerd, de vloer van de keuken en het aanpalende sas in terrazzo. Terrazzo werd ook gebruikt op de eerste verdieping voor de overloop en de sanitaire ruimte aan de noordwestzijde. In de gang, de slaapkamers, de naaikamer en het sas naar het zuidoostelijke terras ligt een plankenvloer die donkergrijs getamponneerd is, ter imitatie van granito.

De woning heeft heel wat ingemaakte kasten, zowel op de begane grond als op de verdieping. Het meest opvallend zijn de bibliotheekkasten (drie wanden) die even hoog zijn (tot juist onder de vensters) en zo bijdragen tot het horizontaal karakter van deze ruimte. Ook alle slaapkamers hebben ingemaakte kasten. Typisch voor dit ingemaakt meubilair is het contrasterend coloriet: beige-ivoorkleurig aan de buitenzijde en

felgekleurd aan de binnenzijde (donkergroen, bruinrood, bordeaux of mauve). Opvallend is ook de gebogen plint onderaan de bibliotheekkasten.

Qua technieken is de oorspronkelijke verwarmingsinstallatie grotendeels bewaard (werking met thermosyphonsysteem), evenals de oorspronkelijke afzuigkap in de keuken. Op de verdieping bleef de oorspronkelijke uitrusting van de kleine badkamer deels bewaard en een oorspronkelijke spoeltafel werd hergebruikt in het toilet op de begane grond.

De omgevende tuin fungeert bij La Nouvelle Maison als buffer tussen de veilige thuishaven en de buitenwereld. De combinatie van een hoger gelegen terras, lage muurtjes en plantenborder zorgen voor een zachte overgang tussen woning en tuin. Ook het in terras gelegde terrein rondom de woning draagt bij aan de gefaseerde overgang tussen woning en tuin en verankert de sokkel van de woning. Door de inplanting van de woning in het midden van het driehoekig perceel is de tuin opgedeeld in twee zones: een zuidelijk in een punt eindigende spie die als ontspanningsruimte voor het gezin is ingericht en een noordelijk breder uitlopend tuingedeelte dat naast een sier- ook een nutsfunctie had met een groentetuin, fruitbomen en een bleekweide. De relatie tussen woning en tuin wordt versterkt door een centrale zichtas die vanuit de centrale woonruimte zowel zuidwaarts via de terrasdeur als noordwaarts via het grote raam verbinding met de tuin maakt en de ruimtelijkheid van het interieur vergroot. In de tuin zelf spelen een drietal zichtassen een belangrijke rol in het ontwerp. Een eerste zichtas verbindt het terras bij de woning met het secundaire terrasje in de zuidelijke punt van de tuin. Een tweede zichtas vertrekt vanaf dit terrasje langs de zuidoost gevel van de woning en verbindt beide tuindelen met elkaar. Tenslotte biedt een laatste zichtas vanaf de steil aflopende inrit de afdalende bezoeker een blik op het zuidelijke tuingedeelte.

In de tuin zorgen de verschillende keer- en terrasmuren en tuintrappen voor een link tussen woning en tuin. Zowel qua vormgeving (de afgeronde hoek van de terrasmuur refereert aan de afgeronde gevelhoeken), als materiaalgebruik sluiten deze elementen aan bij de architectuur van La Nouvelle Maison. De gebruikte gebakken klinker wijkt, zowel wat formaat als textuur betreft, licht af van de voor het parement van de woning gebruikte baksteen. Ook is op historische foto's duidelijk te zien dat de steen minder eenvormig van kleur is. Deze baksteenelementen werden net zoals de woning in halfsteensverband met brede schaduwvoegen gemetseld. De paden en de toegangszone aan de voordeur zijn aangelegd met flagstones in een onregelmatig verband met brede voegen. Deze paden werden opnieuw volgens het oorspronkelijk tracé heraangelegd. Een naar origineel voorbeeld omringende nieuwe afsluitingshaag van gewone liguster (*Ligustrum vulgare*) en begeleidende metalen draad met deels gerecupereerde metalen afsluitingspalen sluit de tuin af.

De toegangszone bevindt zich tussen de Albertlaan en de noordwestelijke gevel van La Nouvelle Maison. Een groen geschilderd toegangspoortje van metalen holle buizen, typerend voor het interbellum, en gevat tussen vierkante hekpijlers, verleent de voetganger toegang tot de cour d'entrée die naar de voordeur leidt. Dit brede terras in flagstones sluit aan bij het in terras gelegde terrein aan de achtergevel van de woning. Een leilindescherm van vijf linden sluit dit terras aan de noordzijde af. Deze leilindes symboliseren de vijf kinderen van het echtpaar van de Velde en worden ook in van de Veldes memoires vermeld. De linde die het dichtst bij de afsluitingshaag staat is een nieuw exemplaar met stamomtrek van 76 cm (standaard gemeten op 150 cm hoogte). De oudere leilinde het dichtst bij de woning heeft een stamomtrek van 121 cm. Een tweede gelijkaardig tuinpoortje aansluitend bij de inrit naar de garage geeft rechtstreeks uit op de zuidelijke tuingedeelte.

De zuidelijke siertuin bestaat grotendeels uit een door haag omsloten gazon met een beperkt aantal sierbomen en -struiken langs de erfgrans. Parallel met het terras van de woning ligt een pad in flagstones dat de tuintrap met het tuinhekje aan de inrit naar de garage verbindt. Tussen het pad en de terrasmuur is een smalle plantenborder uitgespaard. Een tweede licht gebogen pad aan de voet van het talud maakt eveneens de verbinding met dit tuinpoortje en sluit aan op het pad dat langs de zuidoostgevel naar het noordelijke tuingedeelte leidt. Op het talud tussen dit pad en het terras is een vaste plantenborder aangelegd. Dwars op dit pad en in het verlengde van de tuintrap begeleiden twee lage keermuurtjes een kort pad in flagstones dat als het ware in het gazon oplost en in het verlengde van de zichtas vanuit de woning ligt.

De tuin ten zuiden van de woning helt zacht af naar het zuiden waar zich in de punt van het terrein een klein en U-vormig terras bevindt. De omgevende halfhoge bakstenen muur in kruisverband zorgt voor privacy zodat de bezoeker in alle rust van het uitzicht op de tuin en woning kan genieten. Langs de noordzijde begrenst een kniehoog muurtje het terras dat in rechthoekige geelbruine tegels is uitgevoerd. Een begeleidende gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) met een stamomtrek van 90 cm (standaard gemeten op 150 cm hoogte) is aan de noordoostzijde van het terrasje aangeplant. Deze esdoorn dateert vermoedelijk uit de aanlegperiode van de tuin en is ook de enige boom die op het aanlegplan ingetekend stond. Langs de zuidoostelijke tuingrens staat in de nabijheid van de woning ook een laagvertakte, meerstammige magnolia (*Magnolia x soulangeana*) die vermoedelijk door Joseph Hers werd aangeplant. De boom heeft een voetomtrek van 264 cm. Een tweede laagvertakte magnolia met een voetomtrek van 153 cm staat wat verder zuidwaarts.

Het tuingedeelte ten noordoosten van de woning heeft langs de noordgrens een zone met hoogstammige bomen die de privacy van de bewoners garandeert. Hier staan een drietal meerstammige haagbeuken (*Carpinus betulus*) met omtrekken van 227 tot 293 cm (voetmeting) en een linde met stamomtrek van 417 cm. In de noordoostelijke hoek van de tuin groeien een gewone liguster en gele kornoelje (*Cornus mas*) met een stamomtrek van 168 cm (voetmeting), die vermoedelijk nog uit de periode van van de Velde dateren. Een talud ter hoogte van en evenwijdig met de korte noordwestelijke toegangsevel vangt het hoogteverschil binnen deze zone op. Het noordoostelijke, hoger gelegen tuingedeelte is verbonden met de lager gelegen moestuin door een tuintrap en begeleidende keermuurtjes die het hoogteverschil accentueren. Op het terrein ten oosten aansluitend aan de trap naar de achterdeur ligt een klein gazon, de zogenaamde bleekweide.

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor het monument woning La Nouvelle Maison met tuin zijn:

- 1° eerst en vooral het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen. Bewaren gaat steeds voor op vernieuwen. Nieuwe ingrepen en wijzigingen in het gebruik van het pand en de tuin vereisen een geïntegreerde aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht van het gebouw en de tuin niet wordt overschreden;
- 2° het behoud van de architectuur qua schaal, volumewerking, kleur- en materiaalgebruik en afwerking;
- 3° het behoud van de oorspronkelijke planindeling en interieurafwerking, met inbegrip van het vast meubilair en van oorspronkelijke technische onderdelen zoals de afzuigkap en verwarmingsinstallatie;

- 4° de als één geheel met de woning ontworpen tuin afleesbaar en herkenbaar te behouden. Recente, niet originele toevoegingen kunnen opnieuw door een dichter bij het oorspronkelijk ontwerp aansluitende invulling vervangen worden;
- 5° behoud van de zorgvuldig ontworpen en bij de woning aansluitende terrassen en taluds, evenals het talud dat de noordelijke tuinzone in twee delen scheidt;
- 6° behoud en beheer van de vaste architecturale elementen in de tuin (terrassen, tuintrappen, keermuurtjes en toegangshekken);
- 7° behoud en beheer van de toegangszone en paden aangelegd met flagstones met brede, open voeg ingevuld met betreedbare beplanting is wenselijk;
- 8° behoud en beheer van de originele metalen omheiningsspalen;
- 9° behoud en bij uitval heraanplant van de afsluitingshaag, bij voorkeur met de originele soort (liguster) als haagplant;
- 10° aangepast beheer van de aanwezige bomen en struiken met erfgoedwaarde, onder andere door deskundige verzorging, het maximaal vermijden van ingrepen in de wortelzone, aandacht voor tijdige verjonging, bij afsterven voorkeur voor vervanging van beeldbepalende bomen of struiken op dezelfde locatie;
- 11° wat de soortkeuze van de beplanting betreft, is aanvulling met soorten uit de periode van de aanleg aanbevolen;
- 12° het behoud van de aanwezige zichtassen en open ruimtes in de tuin waarbij eventuele nieuwe aanplantingen rekening dienen te houden met het oorspronkelijk tuinontwerp.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden het monument in stand en onderhouden het door:

- 1° het monument als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het monument regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen, waaronder het verwijderen van ongewenste zaailingen, storende opslag of woekerende plantensoorten, regelmatig snoeien van de afsluitingshaag en van het leilindescherf;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan of in het monument:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 3° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;

- e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen; wordt verstaan onder aard- en nagelvast: duurzaam met de grond of met gebouwen of constructies verenigd;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigingen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
  - d) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;
  - e) het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
  - f) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
  - g) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van de tuin;
- 7° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
- a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
  - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
  - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
  - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, radiatoren en buizen, afzuigkap, inbouwmeubilair en van de waardevolle interieurdecoratie;
  - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
  - f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor:

1° regulier onderhoud;

2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 11/03/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Sig)
Getekend op: 2024-03-11 09:50:13 +01:00
Reden: Ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE